

Sean Manning (2021): *Armed Force in the Teispid-Achaemenid Empire. Past Approaches, Future Prospects*

Stuttgart: Franz Steiner Verlag. 437 s.
ISBN 978-3-515-12775-2.

Acta Fakulty filozofické
Západočeské univerzity v Plzni /
West Bohemian Review of
Social Sciences & Humanities
2021, Vol. 13 (2), 61–63
DOI: <https://doi.org/10.24132/actaff.2021.13.2.7>
<https://actaff.zcu.cz/>
ISSN 2336-6346

This paper is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Sean Manning úspěšně obhájil svoji dizertační práci na univerzitě v Innsbrucku roku 2018. Jeho tématem bylo vojenství Perské říše Achaimenovců (550–330 př. n. l.). Kniha je rozdělena do tří velkých celků, přičemž každý z nich obsahuje několik podkapitol. První část se zabývá zhodnocením předchozího výzkumu a pohledu na historii Persie a na její vojenství. Autor představuje teorie z přelomu 19. a 20. století, na nichž ukazuje postupný vznik a vývoj této již neexistující blízkovýchodní říše. Pomocí metody dekonstrukce dokáže odhalit slabiny těchto teorií. Jeho reflexe tématu a dekonstrukce současných sporných interpretací je poučným příkladem, kam až může vést dlouhodobá ignorace mezioborového výzkumu. Manning je vybaven znalostí blízkovýchodních zdrojů (klínopisu), archeologie, ale i klasické filologie, a tak se dovede těmto nástrahám vyhnout. Ukazuje velmi nepříjemné zrcadlo současnému stavu vědění úzce specializovaných akademiků z různých disciplín, kteří mnohdy nedokáží své vědomosti spojit do větších celků, které by překonaly dosavadní představy.

Na mnoha příkladech dokládá lenost klasičtých historiků a filologů, kteří nedovedou čerpat z jiných než tradičních narativů a zdrojů, přičemž nové poznatky a metody většinou zcela ignorují. Jistě se nedá považovat za normální,

aby ideje pruského historika Eduarda Meyera (1855–1930) o perské říši a vojenství byly využívány v široké škále prací až do roku 2000. Bohužel se to týká autorů ze Západu i Východu. Takový statický „vývoj“ určité problematiky snad nemá žádná vědní disciplína. Nejde o to, že jsou to ideje staré, ale zkrslé a bez jakýchkoliv přesnějších vědomostí o společnosti, ekonomice Mezopotámie a Předního východu v daném období. Dnešní klasičtí filologové a historici přece také nepoužívají deriváty idejí (nebo myšlenky) Niebuhra, Mommsena a dalších. Tím by akademik utřžil leda posměch a nejedno zvednuté obočí.

V opozici klasickým historikům a filologům stojí členové tzv. Achaimenovských studií, tedy vědní obor, který vznikl na Západě během 80. let, založil ho francouzský historik Pierre Briant spolu s několika dalšími výzkumníky.¹ Ti tehdy shromáždili skupinu akademiků, kteří se chtěli věnovat výzkumu Persie novým způsobem. Byli mezi nimi jak lidé z blízkovýchodních studií, tak klasičtí filologové a archeologové. Manning patří mezi skupinu těchto vědců, byť je nováčkem, a vybral si skutečně velice těžké téma, které postrádá nějakou větší základnu knih a žurnálů na rozdíl od řecké vojenské historie nebo římského vojenství. Manning však dokázal načerpat znalosti z několika disciplín,

¹Tito výzkumníci jsou neformálně organizováni na mnoha různých pracovištích, ale pořádají workshopy, konference, mají svoje specializované žurnály a projekty nebo databáze (viz <http://www.achemenet.com/en/> nebo <http://livius.org>).

a dokáže prezentovat problémy perského vojenství pomocí znalostí primárních a archeologických pramenů. Jeho nejčastější metody jsou syntéza poznatků a komparace zdrojů. Mezi další často využívané metody patří diachronní přístup k historii a využívání historických paralel.

Všechny premoderní armády řešily podobné problémy, a tak není od věci využívat znalosti jiných epoch starověku, případně italské renesance, napoleonských válek, atd. Využit je i synchronní přístup pro historii. Čtenáři se před samotným tématem Persie dostane krátkého exkurzu do vojenství rané doby železné, impéria Asyřanů, Babylóňanů. Právě znalosti o zbraních, populačních a logistických možnostech pro budování vojsk nám umožňují porovnat Peršany s předchozí dobou, jejich současníky a také nástupci. V druhé části práce jsou v centru pozornosti královské nápisy. I ti, kteří jsou s tématem dobře obeznámeni, jistě uvítají Manningovu interpretaci. Manning totiž ukazuje, že tzv. Behistúnský nápis Dáreia I. sice mnohé věci o vojenství zamlčuje, nicméně různé jazykové verze dávají nakonec dohromady obraz s přesnějšími obrysy. Problémem však nadále zůstává, že určité starověké výrazy nemají snadno přeložitelné moderní ekvivalenty. Pohled na válku z pozice elity je tak prvním způsobem, jak lze představit perské vojenství.

Další perspektiva, kterou autor nabízí, je válka pohledem dobových zdrojů z hlediska prostých lidí. Co pro ně znamenalo ekonomicky, existenčně a sociálně být vojákem. Vojská služba ovlivňovala nejen jedince, ale rovněž celé rodiny, a nikoliv vždy pozitivně. V této části se řeší klíčová otázka celé perské historie. Byla perská říše ekonomicky opresivní útvar rušící postupem času čím dál více své poddané, nebo dostatečně nechápeme dobové právní a ekonomické zvyklosti a neumíme zasadit dané znalosti do dobového kontextu? Názory se po dekády různí a debaty se účastní nejen klasičtí historici jako Robin Lane Fox, Ernst Badian, ale také Matthew Stolper, profesor asyriologie, orientálních studií. Postupně jsou představeny jejich argumenty, ale i omyly, proč takovou tezi o úpadku a ekonomickém

útlaku zastávají. Manning pomocí vykreslení nejen právního, ale i ekonomického prostředí v rámci dlouhodobého vývoje v Mezopotámii díky primárním zdrojům prokáže, že skutečnost je výrazně odlišná. Můžeme tedy dát sbohem obrazu Persie jako útvaru, kde se vojenský systém rozpadá a vojáci jsou chudí, demotivovaní nemajíce dostatek prostředků na vojenskou službu.

Další část knihy se zabývá materiální kulturou, archeologickými nálezy, jaká byla úroveň metalurgie a problémy spojené s výrobou zbraní. Autor představuje současné probíhající projekty, kde se ještě můžeme dozvědět mnohé nejen o metalurgii a zbraních, nýbrž také o způsobu oblékání a obuvi. Kromě Peršanů jsou v kontextu epochy rámcově načrtnuty ostatní kultury a jejich způsoby války. Celou knihou prostupuje hlavní snaha autora napravit ty nejvíce zažité omyly a nesmysly vážící se k perské říši a vojenství, včetně slepé důvěry v primární zdroje. Například je zde uváděn na pravou míru Hérodotovský mýtus, že Peršané měli kratší kopí než Řekové. Analýza dalších pramenů ukáže, že je to omyl, délka byla stejná, nebo se lišila minimálně (10–30 cm). V třetí části knihy přináší autor konkrétní studie týkající se určitých problémů, například jak řešit nadsazené počty perských vojsk od řeckých historiků. Prostá znalost bojiště, terénu, ale zejména logistiky, populace nám pomůže udělat kvalifikovaný odhad mnohem přesněji než pouze srovnávat písemné zdroje. Další případovou studii je rekonstrukce možného způsobu boje perské pěchoty. Tehdejší bitvy blízkovýchodních armád připodobňuje k časům fyzilírů z dob napoleonských válek. Manévrování a střelba byly hlavní způsoby boje, až poté se přecházelo k boji zblízka. Nemusíme s tímto názorem souhlasit, ale rozhodně je to zajímavý námět k úvaze.

Za nejpropracovanější a nejdetailnější považují kapitolu o obléhací válce a fortifikacích. Autor dokazuje, že Peršané byli mnohem sofistikovanější než Řekové, měli dříve než oni válečné stroje. Rozdíl mezi Peršany a Makedonci za Alexandra III. tak mohl být minimální, nebo vůbec žádný. V celé knize autor prezen-

tuje ty nejnovější možné zdroje a výsledky archeologických projektů (včetně těch špatně dostupných, nebo nepublikovaných). Jeho přístup k látce však nevyřazuje ze zdrojů klasickou filologii, pouze ukazuje, jak je možné číst klasické písemné prameny nově se znalostí dalších vědních oborů. Autor podle mého názoru ve svém cíli uspěl, přinesl novou syntézu poznatků o perské říši a vojenství. Přináší profesionální práci, včetně černobílých příloh, map, rejstříků, atd. Tato odborná práce je podle mého přístupná i laikům a odborníkům z jiných disciplín. Kniha přináší skutečně klíčové a nové informace, zásadním způsobem proměňuje pohled na Peršany a jejich vojenství a vyvrací staré názory a mýty.

Samozřejmě pouze čas ukáže, zda se autorovi podaří splnit jeho hlavní cíl, tedy založit Achaimenovská vojenská studia. Případně alespoň nový mezinárodní žurnál, kde by probíhal mezioborový výzkum a debata mezi odborníky, neboť věda je dialog, soupeřící metodologie, teorie, interpretace. Tyto věci nebyly a nejsou

v tématu starověké Persie běžné, co hůře, od roku 1992 zde nebyla vytvořena takto pojatá práce. Starověká Persie se zkoumá profesionálním způsobem již více než 100 let, proto je s podivem, že výše uvedená disciplína nebyla založena, když existuje dostatek zdrojů a další jsou vytvářeny. I proto je tato kniha důležitá, neboť zaplňuje alespoň částečným způsobem mezeru ve vědění. Kniha představuje Peršany jinými očima, než doposud, kdy se odborné a popularizační práce, ale i díla vznikající v rámci popkultury často nenamáhají s podrobnějším zkoumáním a pouze opakují zažité narativy o mravně pokleslých, bohatých a změkčilých Peršanech, jejichž středobodem politiky a dějin byl střet s Řeky. Skutečnost byla podstatně jiná, jen musíme začít studovat relevantní zdroje. Troufám si tvrdit, že Manningova kniha je jedním z nich.

Pavel Vaverka

bez afiliace

Pavel.Vaverka@seznam.cz